

Jaarrapport

SPERMACENTRA VARKENS

Jaarrapport activiteiten 2010

Vlaamse overheid | Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Dit rapport wordt u aangeboden door:

Vlaamse overheid
Departement Landbouw en Visserij
Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling (ADLO)
Kwaliteit en Innovatie

Burgemeester Van Gansberghelaan 115 A
9820 MERELBEKE
Tel. 09 272 22 93 Gsm 0496 596 267
Fax 09 272 23 01
E-mail an.depraeter@lv.vlaanderen.be

Koning Albert II laan 35,bus 40
1030 BRUSSEL
Tel. 02 552 78 82 Gsm 0496 596 610
E-mail willly.vangastel@lv.vlaanderen.be

Dank aan Willy Van Gastel, Tsang Tsey Chow, Frauke De Landtsheer en An De Praeter

Uitgever

ir Johan Verstrynghe, afdelingshoofd
Vlaamse overheid
Departement Landbouw en Visserij
Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling (ADLO)
Ellipsgebouw
Koning Albert II-laan 35, bus 40
1030 BRUSSEL

website: www.vlaanderen.be/landbouw

Aansprakelijkheidsbeperking

Dit rapport werd door het Vlaams Gewest met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt echter geen enkele garantie gegeven over de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze brochure. De gebruiker van deze brochure ziet af van elke klacht tegen het Vlaams Gewest of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze brochure beschikbaar gestelde informatie. In geen geval zal het Vlaams Gewest of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze brochure beschikbaar gestelde informatie.

Spermacentra varkens Jaarrapport 2010

Inhoudsopgave

Inleiding	1
1. Spermacentra in Vlaanderen	2
2. Samenstelling berenpopulatie.....	6
3. Productie, handel en gebruik van varkenssperma	9
3.1. Productie	9
3.1.1. Productie Piétrainberen.....	11
3.1.2. Productie hybrideberen	12
3.1.3. Productie Landrassen	13
3.2. Aankoop uit het buitenland	15
3.3. Gebruik van het sperma	16
4. Belang van de spermacentra voor de Vlaamse varkenshouderij	20
5. Rol van het Departement Landbouw en Visserij	23
6. Besluit.....	24

Inleiding

Het jaarrapport 2010 over de spermacentra varkens bevat naast heel wat kengetallen ook toelichting en duiding bij de activiteiten van de centra die in Vlaanderen erkend zijn voor het winnen en opslaan van sperma van varkens. Alleen centra die zowel door de Vlaamse als door de federale overheid zijn erkend, mogen sperma van varkens verhandelen voor de inseminatie van zeugen. De Vlaamse overheid bepaalt de zoötechnische voorwaarden waaraan de beren, die gehouden worden in deze wincentra voor sperma, moeten voldoen en de administratieve voorwaarden waaronder de winning en de handel van sperma van deze beren moet gebeuren. De federale overheid bepaalt de gezondheidsvereisten van de beren en de voorwaarden voor infrastructuur en uitrusting van de centra.

Op 31 december 2010 waren er 36 centra erkend door de Vlaamse overheid. Deze centra worden van nabij opgevolgd en jaarlijks minstens 1 keer bezocht. Bij het bezoek in 2010 werd bijzondere aandacht besteed aan de identificatie van de beren.

In het voorjaar geven de centra een gedetailleerd overzicht van de activiteiten van het jaar voordien. De resultaten vindt u in dit rapport.

Dit rapport is geen wetenschappelijke studie, maar geeft de tendensen weer. Met de gegevens verzameld in de afgelopen jaren, wordt een goed beeld geschetst van de inseminaties in de varkenssector.

De afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling dankt de bedrijfsleiders van deze spermacentra voor het ter beschikking stellen van deze informatie.

1. Spermacentra in Vlaanderen

Vlaanderen telt 36 spermacentra voor varkens. Tien centra hebben beren in productie op bijkomende locaties. Dat gebeurt in de meeste gevallen om gezondheidsrisico's te spreiden of omdat de beren een bijzondere gezondheidsstatus hebben, bijvoorbeeld omdat ze vrij zijn van het PRRS virus. PRRS is de afkorting van Porcien Reproductief en Respiratoir Syndroom, een virale aandoening die voortplantings- en ademhalingsproblemen kan veroorzaken. De kwaliteitsopvolging en de verwerking van het sperma gebeurt op één locatie. In dit rapport worden deze centra beschouwd als één spermacentrum.

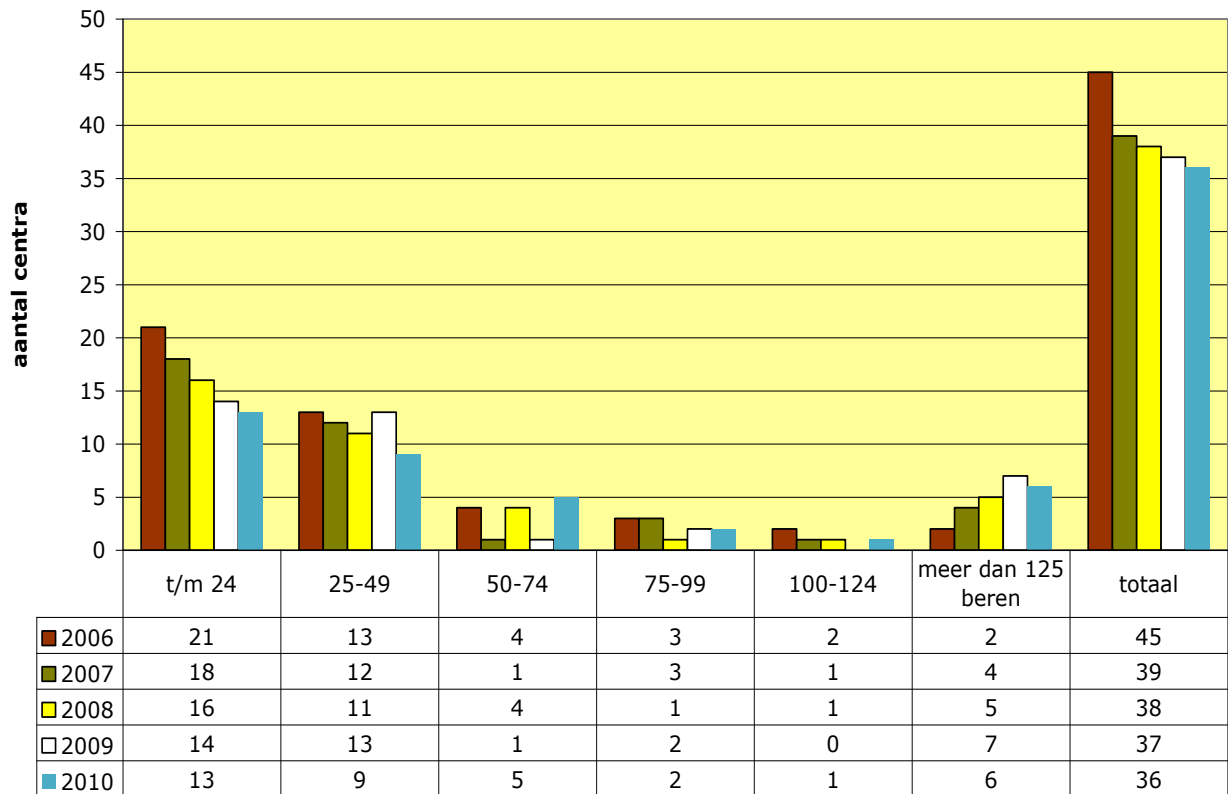
De geografische spreiding van de centra volgens provincie is weergegeven in tabel 1. Net iets minder dan de helft, 16 centra, is gelegen in West-Vlaanderen. De overige 20 centra zijn verdeeld over de rest van Vlaanderen. Oost-Vlaanderen telt 8 centra, Antwerpen 7, Vlaams-Brabant 3 en Limburg 2. In 2010 werd 1 nieuw centrum erkend, namelijk in Vlaams-Brabant. In West-Vlaanderen en in Antwerpen is telkens 1 centrum gestopt.

Tabel 1 Aantal en procentuele verdeling van spermacentra en beren per provincie

Provincie	Gemiddeld aantal beren per centrum	Aantal centra	%	Aantal beren	%
Antwerpen	47	7	19	327	15
Vlaams Brabant	7	3	8	21	1
Limburg	72	2	6	143	7
Oost Vlaanderen	41	8	22	326	15
West Vlaanderen	84	16	44	1342	62
Totaal	60	36	100	2159	100

Gemiddeld zijn er 60 beren per centrum. Maar er is een sterke variatie in grootte van de centra. Het kleinste centrum telt 2 beren, het grootste centrum heeft er meer dan 350. Het merendeel van de centra heeft een capaciteit van maximum 50 beren.

Er zijn 6 centra met meer dan 125 beren. 3 hiervan zijn gelokaliseerd in West-Vlaanderen en telkens 1 in Oost-Vlaanderen, Antwerpen en Limburg.

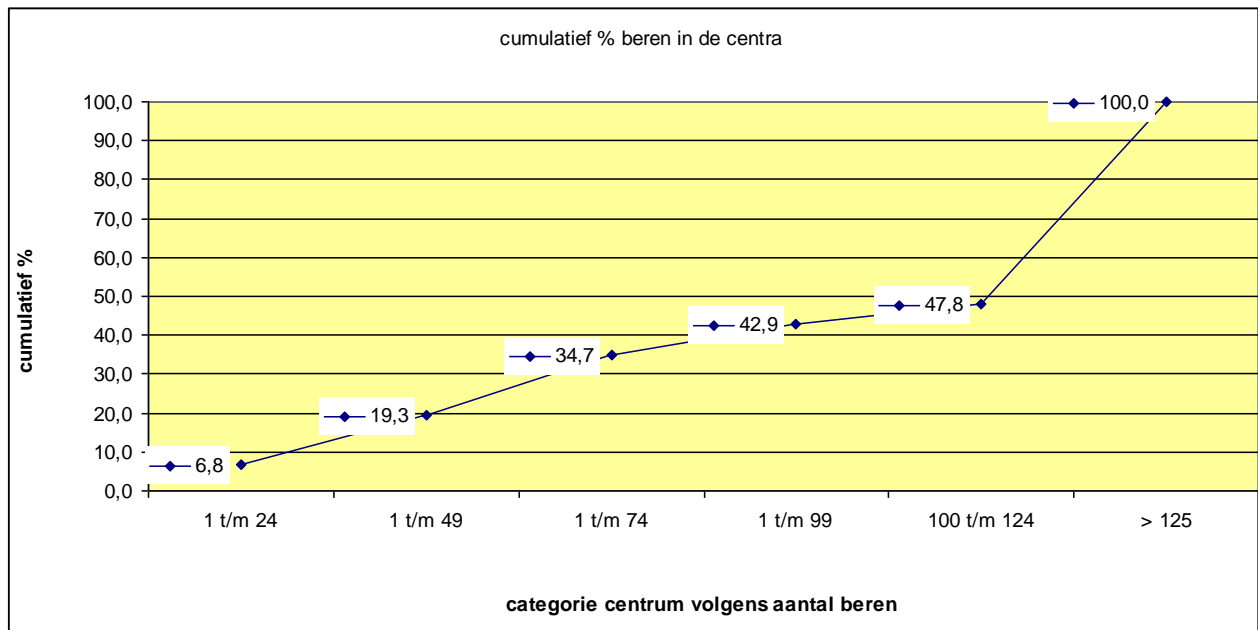

Figuur 1 Evolutie van het aantal en de grootte van de centra van 2006 tot 2010

Het aantal centra is sinds 2006 gedaald van 45 naar 36. Ook de grootte is de laatste jaren veranderd. Het aantal centra met maximum 49 beren is verminderd van 34 naar 22, terwijl het aantal centra met meer dan 125 beren de afgelopen 4 jaar is toegenomen van 2 naar 6. Dit is weergegeven in figuur 1. Hierbij moet echter worden opgemerkt dat deze indeling gebaseerd is op het effectief aantal beren aanwezig op het ogenblik van het invullen van de statistische gegevens over 2010, terwijl de capaciteit in een aantal gevallen hoger is.

Figuur 2 geeft het cumulatief percentage beren weer naargelang de grootte-categorie van de centra. De indeling in grootte-categorie van de centra is dezelfde als in figuur 1. Uit beide figuren blijkt dat de 22 centra met minder dan 50 beren, of 61% van de 36 centra, minder dan 20% van de beren bezitten.

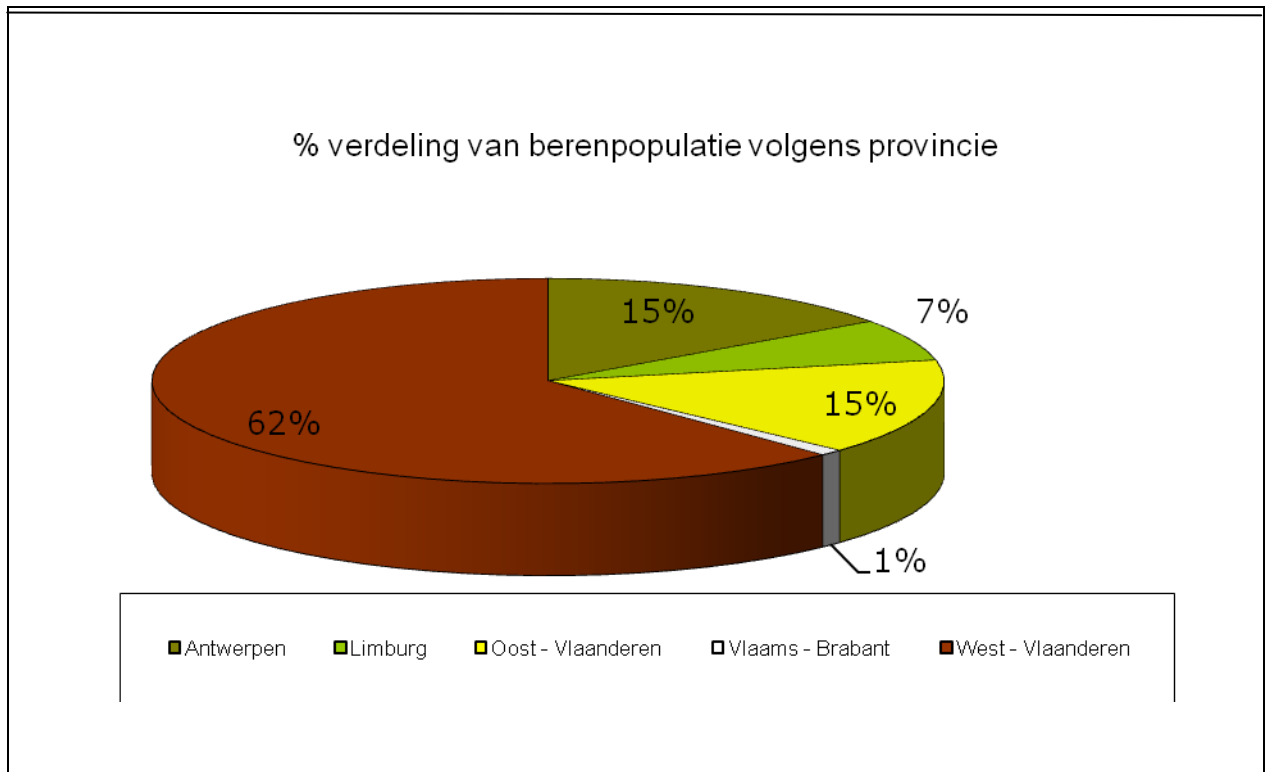
De 6 centra met meer dan 125 beren, of 17% van de 36 centra, bezitten meer dan 52% van de beren.

Figuur 2 Cumulatief percentage beren in de centra

De volledige lijst van de erkende centra in Vlaanderen is te vinden op de website van het beleidsdomein Landbouw en Visserij www.vlaanderen.be/landbouw.

Rekening houdend met de geografische spreiding van de spermacentra en het feit dat de grootste centra gelegen zijn in West-Vlaanderen, is het niet verwonderlijk dat meer dan 60% van de beren in West-Vlaanderen is gelokaliseerd (tabel 1 en figuur 3). Oost-Vlaanderen en Antwerpen hebben elk 15 % van de berenpopulatie. Limburg en Vlaams-Brabant hebben allebei 2 centra. De centra in Limburg zijn echter opmerkelijk groter.

Figuur 3 Spreiding van de berenpopulatie volgens provincie

2. Samenstelling berenpopulatie

In de spermacentra zijn enkel stamboekberen en hybride beren toegelaten. Een stamboekbeer is een beer waarvan de ouders en de grootouders zijn ingeschreven of geregistreerd in een stamboek voor hetzelfde ras en die zelf geregistreerd of ingeschreven is in het stamboek. Dat stamboek wordt bijgehouden door een vereniging of organisatie die daartoe door de overheid van de lidstaat is erkend volgens Europees geregelde voorschriften.

Een hybride beer is een beer die afkomstig is van een doelbewuste kruising tussen:

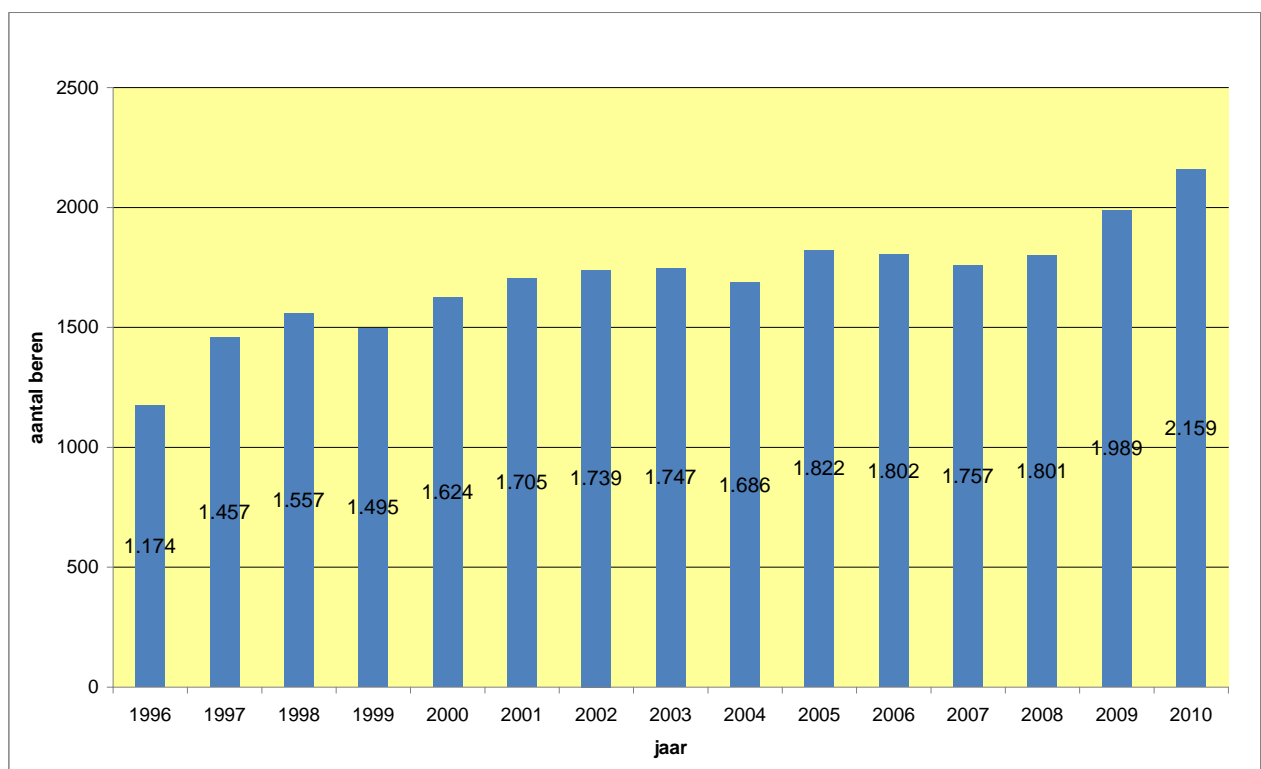
- stamboekvarkens van verschillende rassen/stammen,
- of tussen dieren die zelf afkomstig zijn van een kruising tussen verschillende rassen/stammen,
- of tussen een stamboekvarken en een dier dat tot één van bovengenoemde groepen behoort

en die ingeschreven is in een register. Dat register wordt bijgehouden door een private onderneming, een vereniging of een organisatie, die volgens Europees geregelde voorschriften is erkend door de overheid van de lidstaat.

De erkende vereniging, organisatie of private onderneming hetzij van stamboekberen, hetzij van hybride beren reikt voor elke ingeschreven beer een zoötechnisch certificaat uit waarop alle beschikbare en gevalideerde gegevens over de afstamming, de vruchtbaarheid of de prestaties van het dier en zijn ouders of grootouders (voor stamboekberen) of zijn genetisch type of lijn (voor hybride beren) zijn vermeld.

Elke beer in een spermacentrum beschikt dus over dergelijk certificaat.

Zoals in figuur 4 is weergegeven, bleef het aantal beren tussen 2005 en 2008 stabiel met een gemiddelde van 1.795 beren.

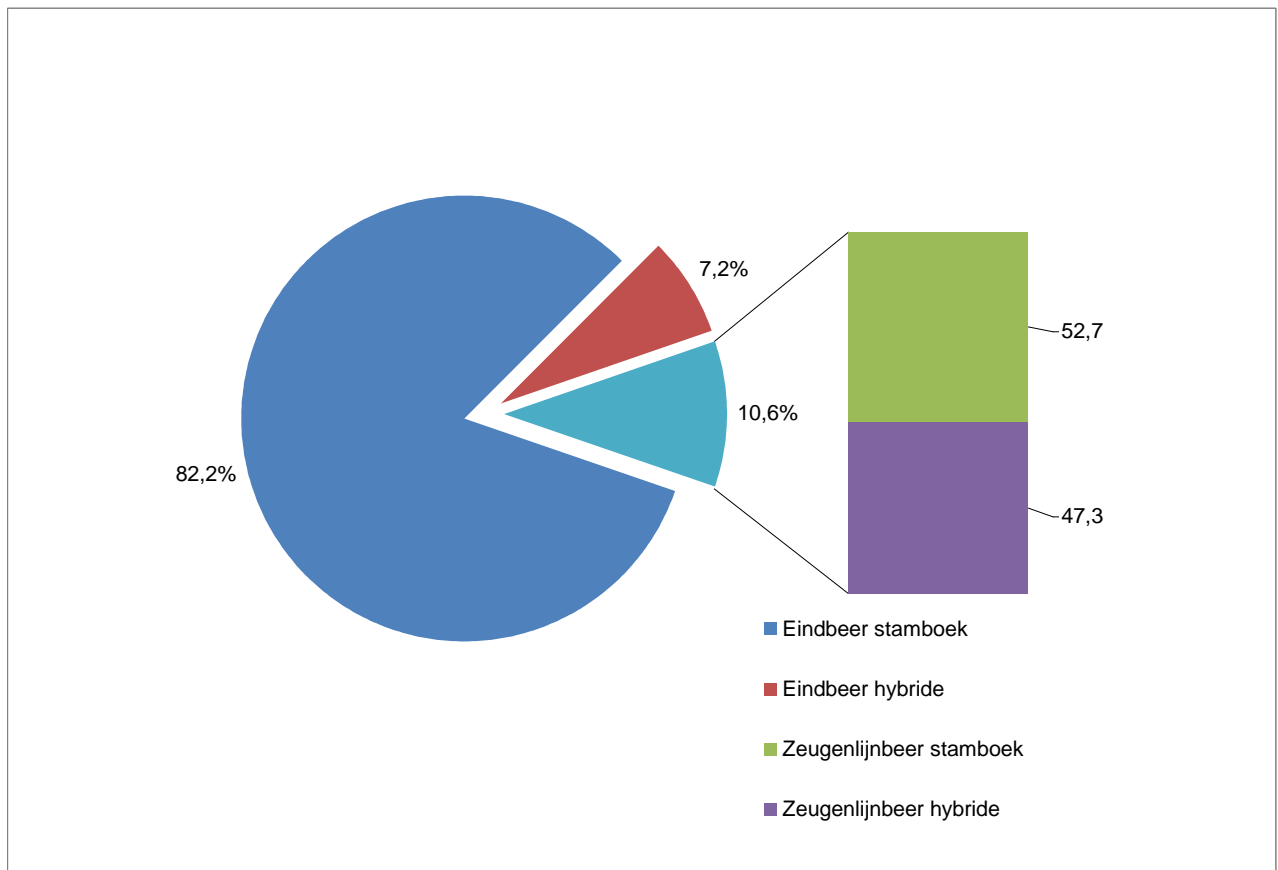
Figuur 4 Evolutie van het aantal beren van 1996 tot 2010

Van 2009 tot 2010 was er een stijging van ongeveer 20% wat een toename betekende van 358 beren, 188 in 2009 en 170 in 2010. De toename is vooral toe te schrijven aan de uitbreiding van enkele grote spermacentra met reeds meer dan 100 beren in West-Vlaanderen en Antwerpen. Te noteren valt dat enkele middelgrote centra, met ongeveer 50 beren, ook hun berenstapel hebben uitgebreid. Het totale aantal beren bedroeg 2.159, onder te verdelen in 1931 eindberen (89,4%), in dit rapport ook berenlijn genoemd, en 228 zeugenlijnberen, precies hetzelfde aantal als in 2009 (10,6%). De toename van het aantal beren in 2010 is volledig toe te schrijven aan het toegenomen aantal eindberen.

Eindberen zijn bestemd voor de productie van vleesvarkens, terwijl zeugenlijnberen gebruikt worden voor de productie van fokzeugen.

Een verklaring voor de toename van het aantal eindberen kan worden gezocht in de verdere uitbreiding van zeugenbedrijven die het 3-weken systeem toepassen. Bij dit uitbatingssysteem worden de zeugen onderverdeeld in groepen waarbij er om de 3 weken gespeend wordt, meestal op donderdag. Op maandag en dinsdag van de daaropvolgende week worden de zeugen bronstig. Het zijn de piekdagen voor de productie van dosissen

varkenssperma dat nodig is om alle zeugen op het gepaste tijdstip te insemineren. Om hun klanten tijdig te kunnen bevoorraden van het nodige aantal dosissen vers sperma, breiden de centra hun berenstapel uit.

Figuur 5 **Verdeling van de beren (eindbeer en zeugenlijnbeer) volgens stamboek en hybride**

Figuur 5 geeft de verdeling weer in stamboek en hybride van de totale berenpopulatie volgens eindberen en zeugenlijnberen. De groep eindberen vormt 88,4% van de beren, de groep zeugenlijnberen telt 10,6%. Er is ook een duidelijk onderscheid tussen deze twee groepen van beren. De eindberen zijn voornamelijk stamboekberen van het ras Piétrain. Ruim 7% van de berenlijn zijn hybriden, onder te verdelen in Rattlerow Seghers, PIC, Topigs, Hypor en Duroc-hybride. De vrij ruime inzet van dit laatste type eindbeer is nieuw en verklaart de lichte toename van het gebruik van hybride eindberen. Bij de zeugenlijn is het aandeel hybriden opmerkelijk groter. Het aandeel hybride zeugenlijnberen is het voorbije jaar sterk toegenomen, van 38,2% naar 47,3%. De stamboekberen zijn er evenredig verdeeld over de verschillende rassen zoals Large White, Belgisch Landras, Engels Landras, Fins/Noors/Deens Landras en Frans Landras.

3. Productie, handel en gebruik van varkenssperma

De cijfers van de spermacentra zoals weergegeven in tabel 2 geven het aantal dosissen van 1 januari 2010 tot en met 31 december 2010, verdeeld volgens ras.

Tabel 2 *Overzicht van de productie, verkoop, eigen gebruik en aankoop uit het buitenland (aantal dosissen)*

	Geproduceerd	Verkoop in binnenland	Verkoop in buitenland	Gebruik op eigen bedrijf	Aankoop in buitenland
Eindberen					
Piétrain	2.148.201	1.917.498	40.424	8.848	3.835
B (Belgisch Landras)	1.194	770	0	34	0
Hybriden	211.448	136.912	64.054	1.240	11.807
<i>Subtotaal</i>	<i>2.360.843</i>	<i>2.055.180</i>	<i>104.478</i>	<i>10.122</i>	<i>15.642</i>
Zeugenlijnberen					
L (Large White)	14.485	12.831	4	234	3.198
C (Engels Landras)	7.791	5.963	46	47	0
D (Duits Landras)	2.325	1.837	4	8	0
I/O/E (Fins/Noors/Deens-Landras)	9.867	10.124	4	154	2.096
X/Y (Belgisch Landras stressneg.)	11.956	9.279	2	161	0
N (Nederlands Landras)	1.027	3.411	0	0	2.401
R (Frans Landras)	9.759	6.762	32	198	0
K (Oostenrijks Landras)	938	476	0	0	0
andere landras	0	0	0	0	0
Hybriden	93.661	49.274	5.797	32	2.817
<i>Subtotaal</i>	<i>151.809</i>	<i>99.957</i>	<i>5.889</i>	<i>834</i>	<i>10.512</i>
Totaal	2.512.652	2.155.137	110.367	10.956	26.154

3.1. Productie

Het totaal aantal geproduceerde spermadosissen bedroeg 2.512.652. Dit is een stijging van 8,6% ofwel 199.363 dosissen t.o.v. 2009. Bijna 94% van de geproduceerde dosissen is afkomstig van eindberen, gebruikt om vleesvarkens te produceren. Amper 6% is toe te schrijven aan de zeugenlijnberen: sperma gebruikt om fokzeugen te fokken. Verwacht wordt dat de productie van sperma van zeugenlijnberen nog verder zal dalen omdat grote bedrijven vaker hybride fokzeugen aankopen in plaats van zelf de zeugen op te fokken.

Het sperma van de berenlijn is voornamelijk afkomstig van stamboekberen, bijna 91%. Dit komt overeen met de berenpopulatie. Bij de zeugenlijn is er een meer evenredige verdeling en wordt 47% van de dosissen geleverd door hybrideberen.

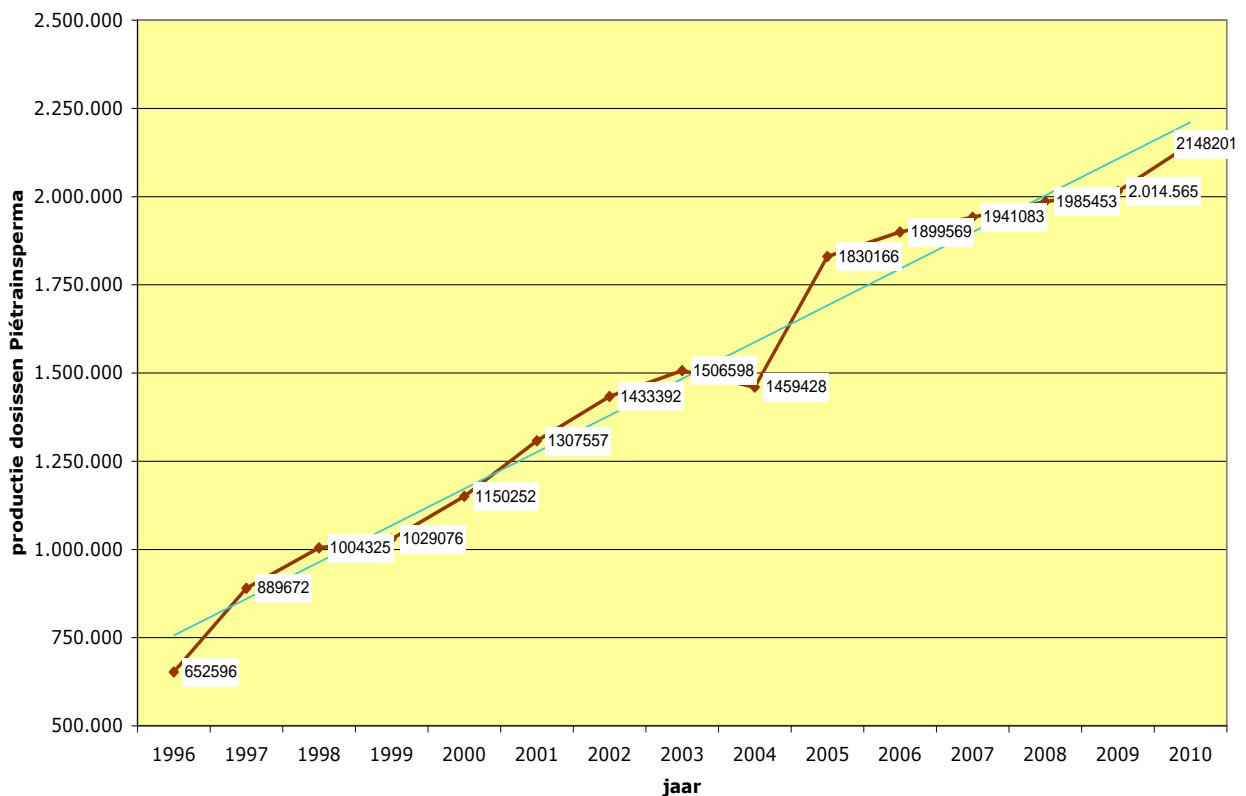
Van de totale spermaproductie is 88% afkomstig van stamboekberen en 12% van hybriden. Ten opzichte van 2009 betekent dat een verschuiving van 3% in het voordeel van de hybriden. De verschuiving is volledig toe te schrijven aan het frequenter gebruik van hybride zeugenlijnberen.

3.1.1. Productie Piétrainberen

85,3% van de ganse spermaproductie is toe te schrijven aan eindberen van het Piétrainras. Piétrainras is de verzamelnaam voor Belgische, Duitse en Belgische stressongevoelige Piétrainberen. In 2010 werden ruim 199.000 dosissen Piétrainsperma meer geproduceerd dan in 2009: +199.082 dosissen Belgische Piétrain, +26.749 dosissen Duitse Piétrain en +725 dosissen Belgische stressongevoelige Piétrain. Het gebruik van Belgische stressongevoelige Piétrainberen is nagenoeg gestabiliseerd. Met een productie van 2.051.318 dosissen is en blijft de Belgische Piétrain de belangrijkste spermaleverancier op de centra.

Het Piétrainras is voor de Belgische varkenssector onmisbaar als eindlijnbeer. Niet alleen voor zijn hoog percentage mager vlees, maar vooral voor zijn conformatie. De kruising van een minder bespierde maar vruchtbare zeug met de sterk bespierde, goed geconformeerde Piétrain beer levert veel nakomelingen op met een goede conformatie van schouder, rug en ham. De Piétrainbeer maakt van zijn nakomelingen een gegeerd exportproduct.

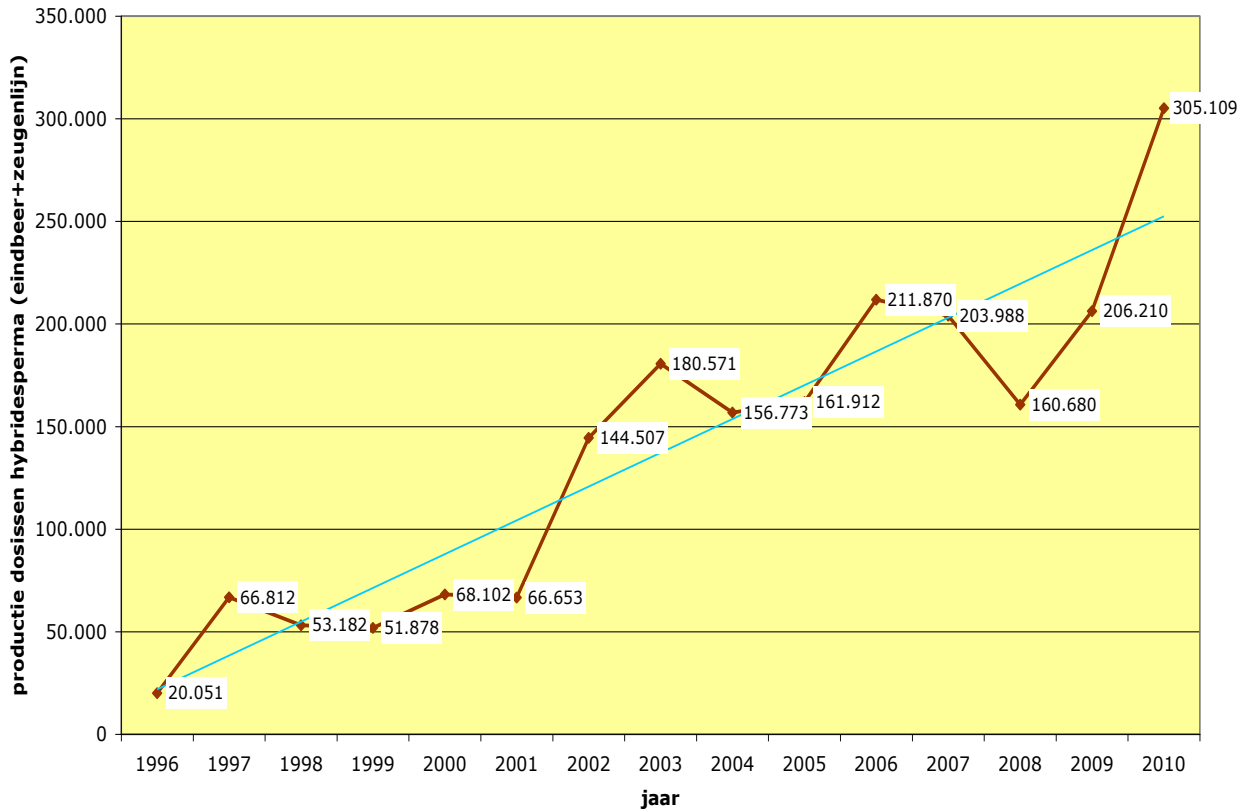
Zoals in figuur 6 is weergegeven gaat de productie van Piétrainsperma sinds 2004 in stijgende lijn.

Figuur 6 Verloop van de jaarlijkse spermaproductie bij Piétrain van 1996 tot 2010

3.1.2. Productie hybrideberen

Figuur 6 toont dat de evolutie van de productie van hybrideberen, eindberen en zeugenlijnberen, minder rechtlijnig is. De stijging van het aantal geproduceerde dosissen hybridesperma is bijzonder spectaculair in 2010: van 206.210 dosissen in 2009 naar 305.109 dosissen in 2010. Sinds 1996 is de productie vervijftienvoudigd van 20.051 dosissen naar 305.109 in 2010.

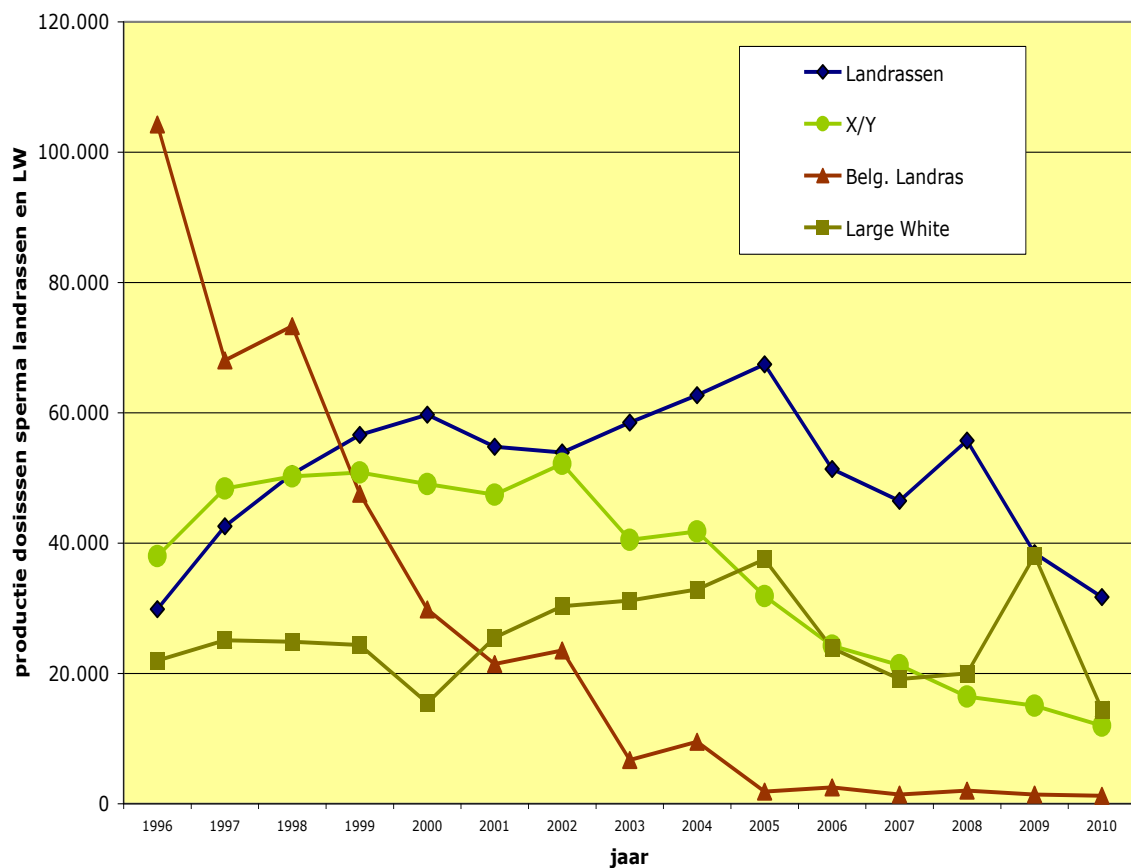

Figuur 7 Verloop van de jaarlijkse spermaproductie bij hybriden van 1996 tot 2010

3.1.3. Productie Landrassen

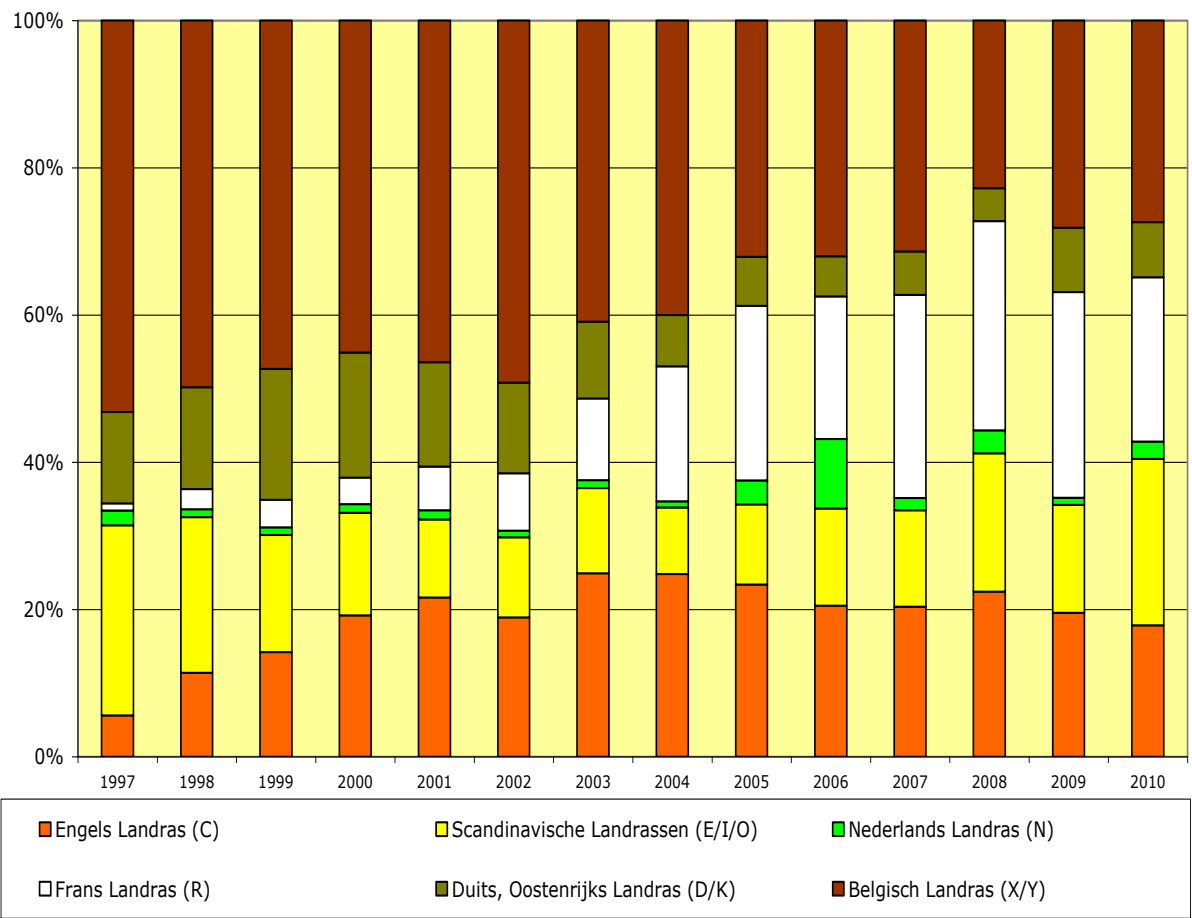
De productie van sperma van Large White en Landrassen kende in 2010 een verdere daling: van 92.933 dosissen in 2009 naar 61.352 dosissen in 2010. De productie van Large White sperma viel terug op minder dan de helft ten opzichte van het jaar voordien of 14.485 dosissen ten opzichte van 38.054 dosissen in 2009.

Ondanks de inspanningen vanuit het stamboek, kent de productie van het Belgisch Landras stressnegatief (X/Y) een verdere daling. Het Belgisch Landras valt al verschillende jaren uit de boot binnen verschillende kruisingsprogramma's. Als zeugenlijn is het door zijn stressgevoeligheid en vruchtbaarheid niet geschikt. En als eindlijn komt het ras bespiering en conformatie te kort ten opzichte van het Piétrainras.

Figuur 8 Verloop van de jaarlijkse spermaproductie bij uitheemse Landrassen, Belgisch Landras stressnegatief X (= homozygoot) /Y (= heterozygoot), Belgisch Landras en Large White van 1996 tot 2010

Tegelijk is de verhouding van de verschillende landrassen gewijzigd. Dit is weergegeven in figuur 9. De toepassing van rotatiekruising zorgt voor een wisselend aandeel van de belangrijkste rassen: het Frans Landras (R), de Scandinavische Landrassen (I/E/O) en het Engels Landras (C).

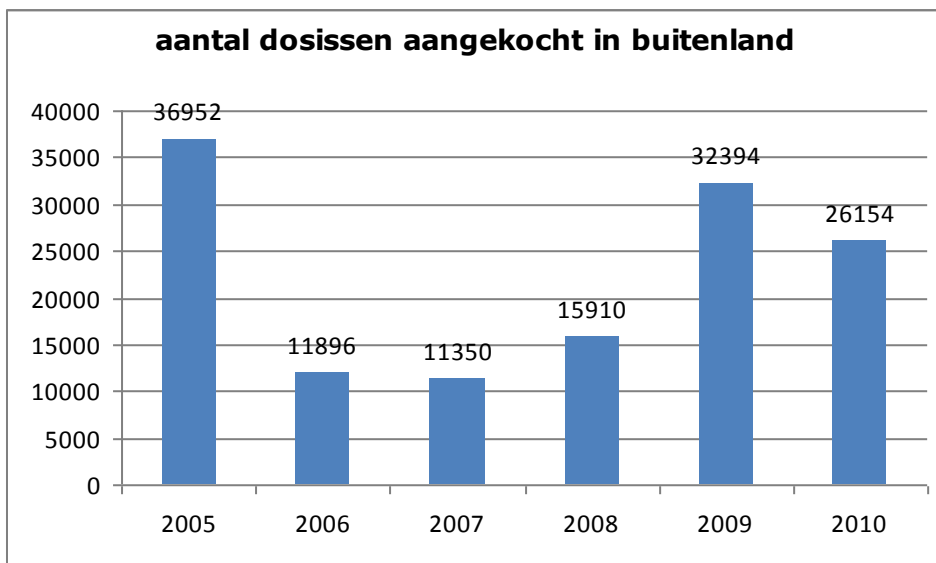

Figuur 9 *Evolutie van de procentuele verdeling van de spermaproductie van landrassen van 1997 tot 2010*

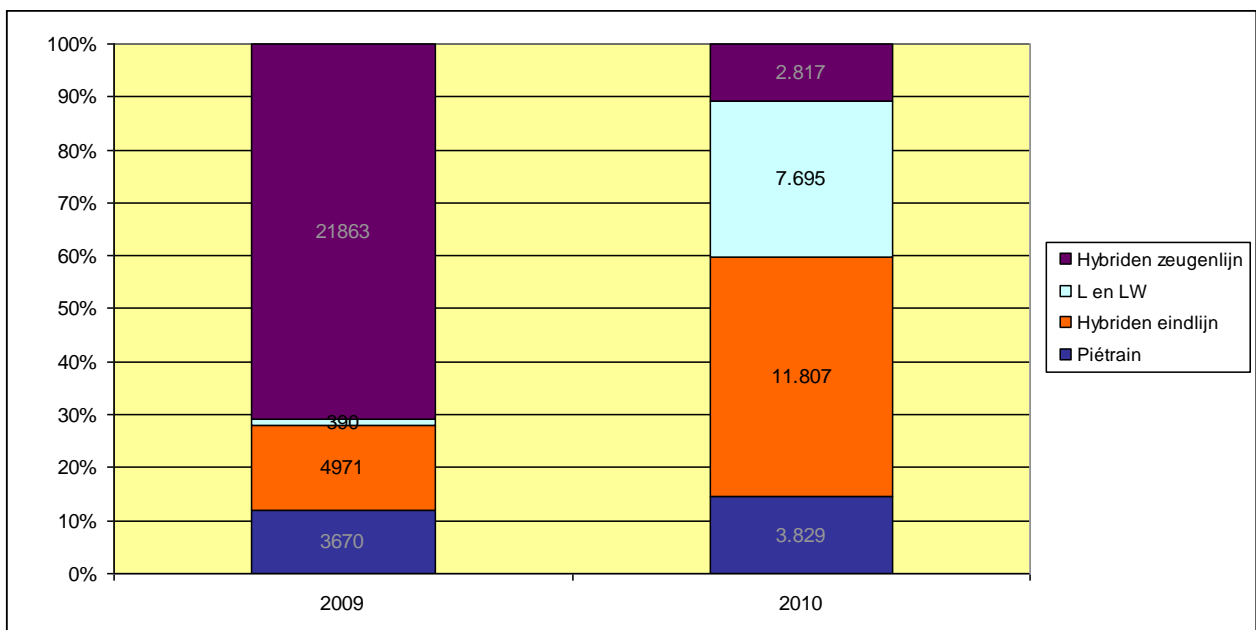
3.2. Aankoop uit het buitenland

Zoals blijkt in tabel 2, is er weinig aankoop en verkoop met het buitenland. Voornamelijk Piétrain en hybriden komen hiervoor in aanmerking.

De hoeveelheid dosissen aangekocht uit het buitenland is procentueel gezien erg klein. Ten opzichte van 2009 is er een afname, van 32.394 naar 26.154 dosissen. Het aangekochte sperma is voornamelijk hybridesperma en in kleinere mate Duitse Piétrain. Dit wordt geïllustreerd in figuur 11.

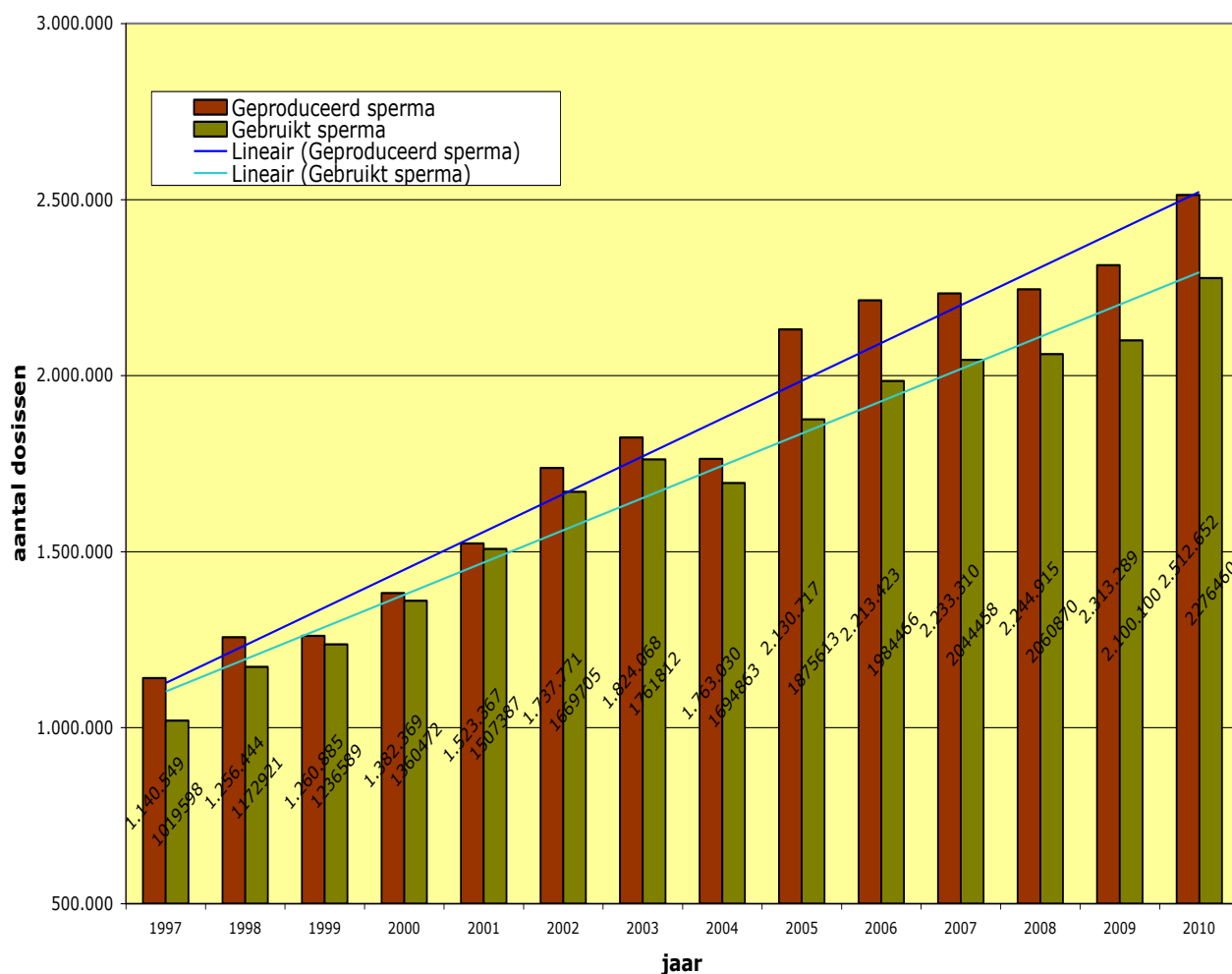
Figuur 10 Evolutie van de aangekochte dosissen sperma uit het buitenland van 2005 tot 2010

Figuur 11 Procentuele verdeling van sperma aangekocht uit het buitenland in 2009 en 2010

3.3. Gebruik van het sperma

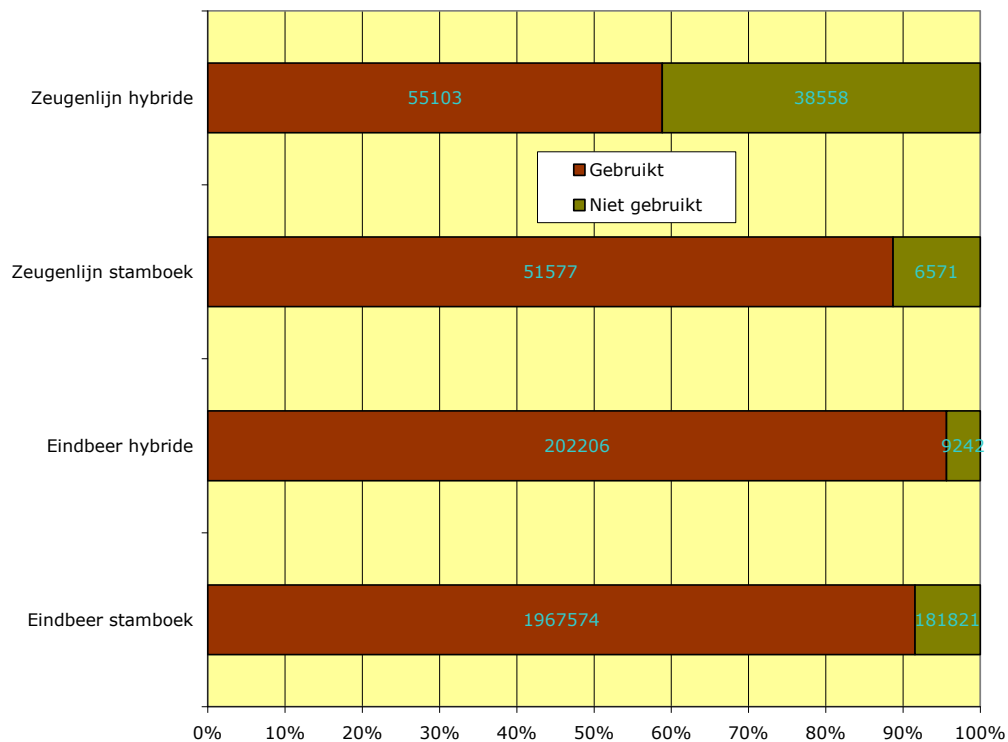
Het gebruik van sperma is gestegen, van 2.100.100 dosissen in 2009 naar 2.276.460 dosissen in 2010. Figuur 12 toont het verloop van de geproduceerde en verbruikte dosissen. De verbruikte dosissen zijn de dosissen verkocht in zowel binnen- als buitenland en de dosissen gebruikt op het eigen bedrijf.

Figuur 12 **Overzicht van dosissen geproduceerd en gebruikt sperma sinds 1997**

In 2010 werden zowat 90% van alle geproduceerde dosissen effectief verkocht of gebruikt. Er is echter een verschil tussen het gebruik van sperma van eindberen en dat van beren van de zeugenlijn. Dit wordt duidelijk geïllustreerd in figuur 13. Bij eindberen stamboek wordt ruim 91% en bij de eindberen hybride ruim 95% gebruikt. Bij de zeugenlijn is dit ruim 88% voor de stamboekberen en ruim 58% voor de hybriden.

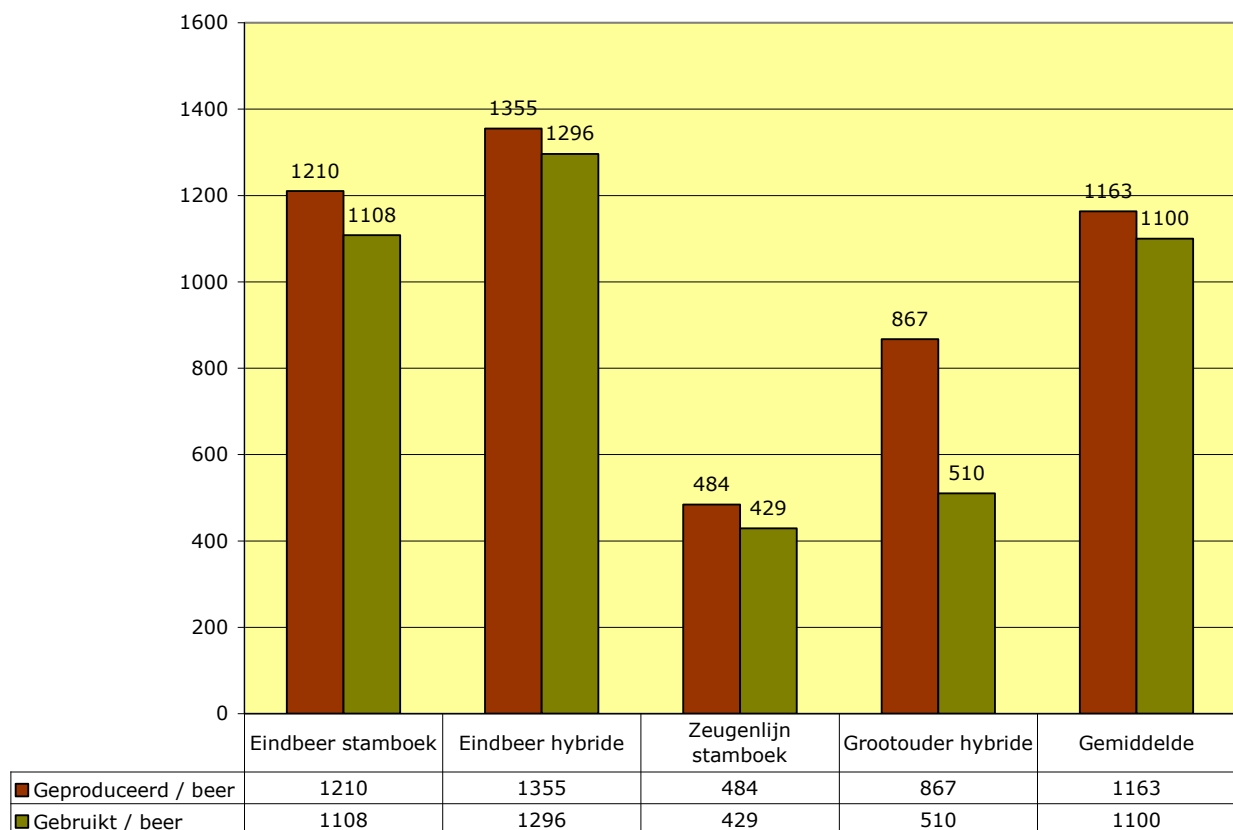
Opmerkelijk is dat de afstand tussen de trendlijn voor het aantal geproduceerde en voor het aantal gebruikte dosissen met de tijd groter wordt. Gemiddeld gezien is er een verminderde efficiëntie van het gebruik van dosissen varkenssperma.

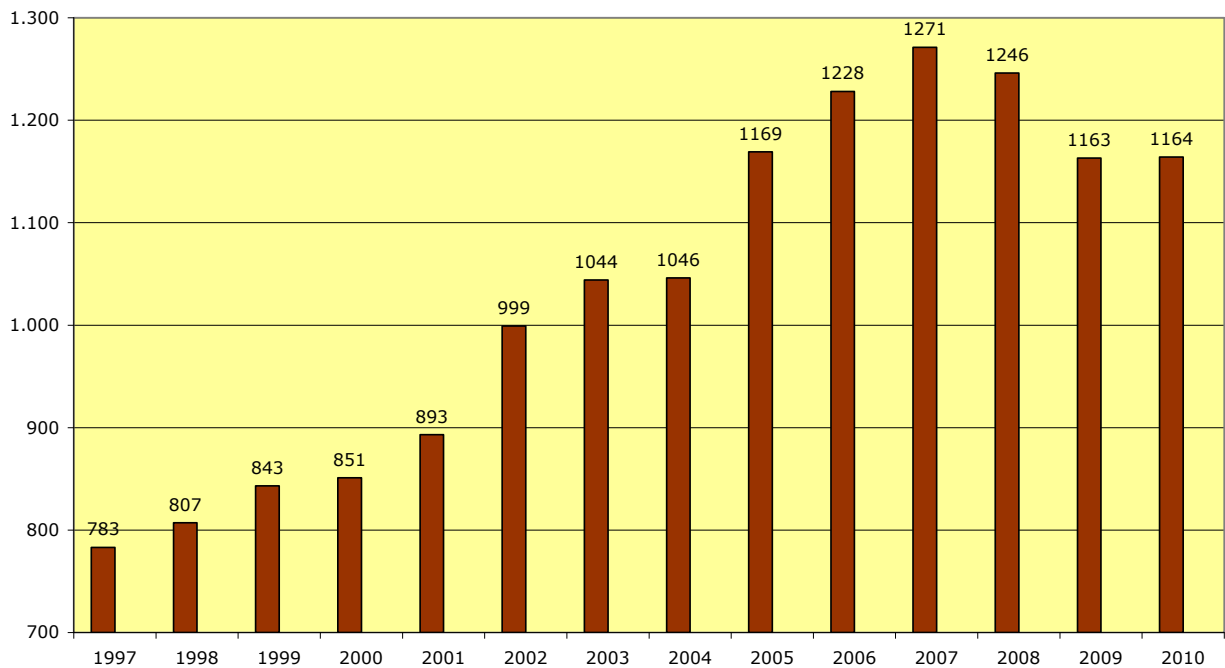
Figuur 13 *Overzicht van gebruik van sperma van eindberen/zeugenlijnberen en hybride/stamboekberen*

Eindberen worden efficiënter ingezet dan beren van de zeugenlijn, vooral van de hybriden zeugenlijn. Dit is ook zichtbaar in het aantal gebruikte spermadosissen per beer zoals blijkt in figuur 14. Bij de eindberen werden gemiddeld 1.108 en 1.296 dosissen gebruikt bij respectievelijk stamboek en hybriden. Bij de zeugenlijn werden gemiddeld 430 dosissen gebruikt per stamboekbeer. Per hybridebeer die wordt ingezet voor grootouderlijnen was dit gemiddeld 510 dosissen.

Voor de eindberen stamboek is er ten opzichte van 2009 een lichte daling van het aantal geproduceerde en gebruikte dosissen per beer. Bij de eindberen hybride is dat net andersom.

Figuur 14 *Overzicht van gemiddeld aantal dosissen geproduceerd en gebruikt sperma per beer*

Figuur 15 *Evolutie van het gemiddeld aantal dosissen geproduceerd per beer sinds 1997*

Uit figuur 15 blijkt dat het gemiddelde aantal spermadosissen dat per jaar en per beer wordt geproduceerd de laatste 2 jaar lager ligt dan de 3 jaar voordien. De laatste jaren zijn de technische mogelijkheden voor kwaliteitscontrole bij het sperma nochtans toegenomen. De centra beschikken thans over toestellen die het mogelijk maken om voor elk ejaculaat te bepalen hoeveel dosissen sperma er kunnen worden bereid. De centra voeren die kwaliteitscontrole systematisch uit om sperma te kunnen leveren met een optimaal bevruchtingsresultaat.

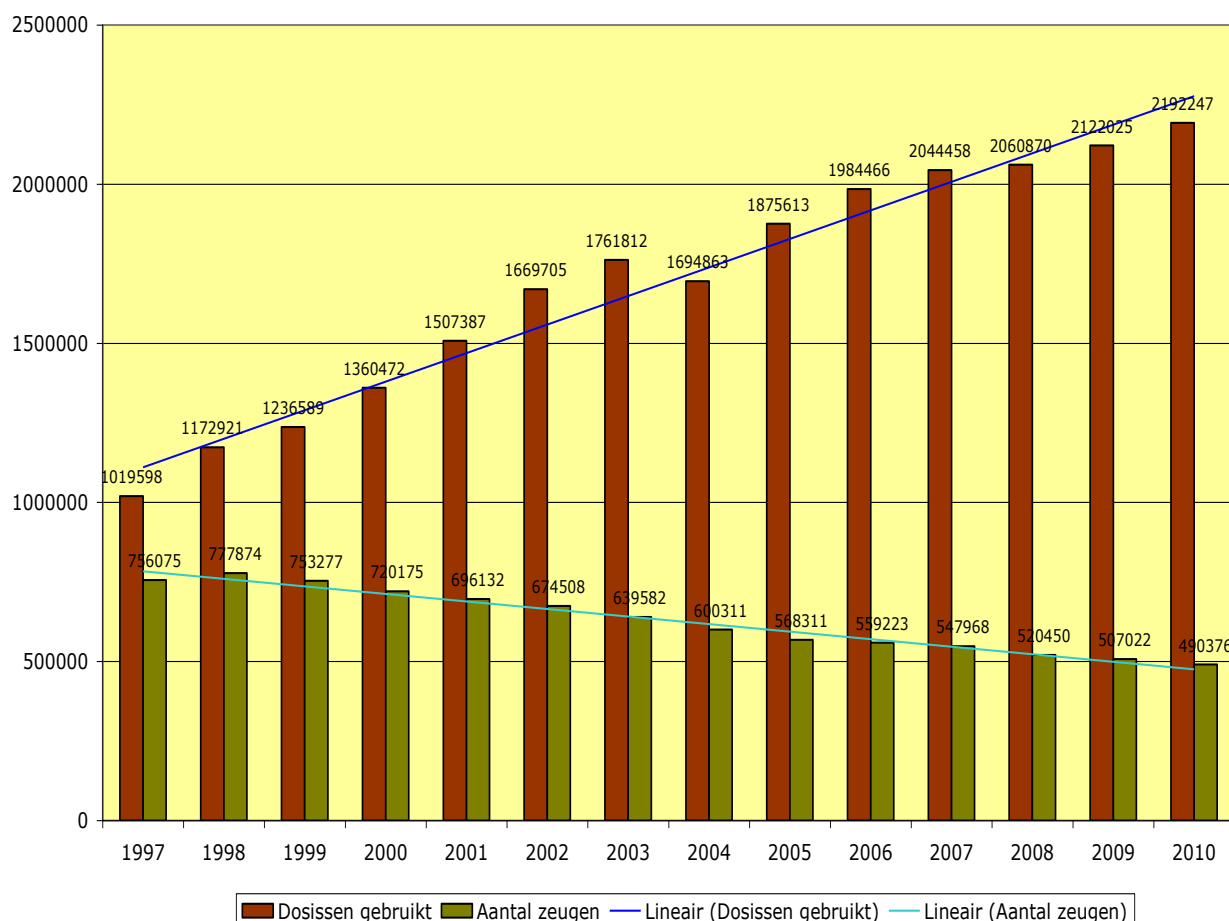
De verklaring voor de afname van het aantal geproduceerde dosissen per beer en per jaar moet wellicht opnieuw worden gezocht in de uitbreiding van het 3-weken systeem op de zeugenbedrijven, zoals reeds aangehaald in punt 3. van dit rapport. De vraag naar dosissen vers varkenssperma is namelijk minder regelmatig verdeeld over de week, met piekbestellingen op maandag en dinsdag. Beren die op het einde van de week opnieuw sperma zouden kunnen produceren, blijven werkloos omdat er op dat moment minder vraag is naar sperma. Zodoende blijft de spermaproductie bij een aantal beren onderbenut.

4. Belang van de spermacentra voor de Vlaamse varkenshouderij

De impact van de spermacentra op de Vlaamse varkenshouderij wordt bepaald door de hierboven vermelde resultaten te koppelen aan statistische gegevens die voor Vlaanderen ingezameld worden via de mei-tellingen (www.statbel.fgov.be).

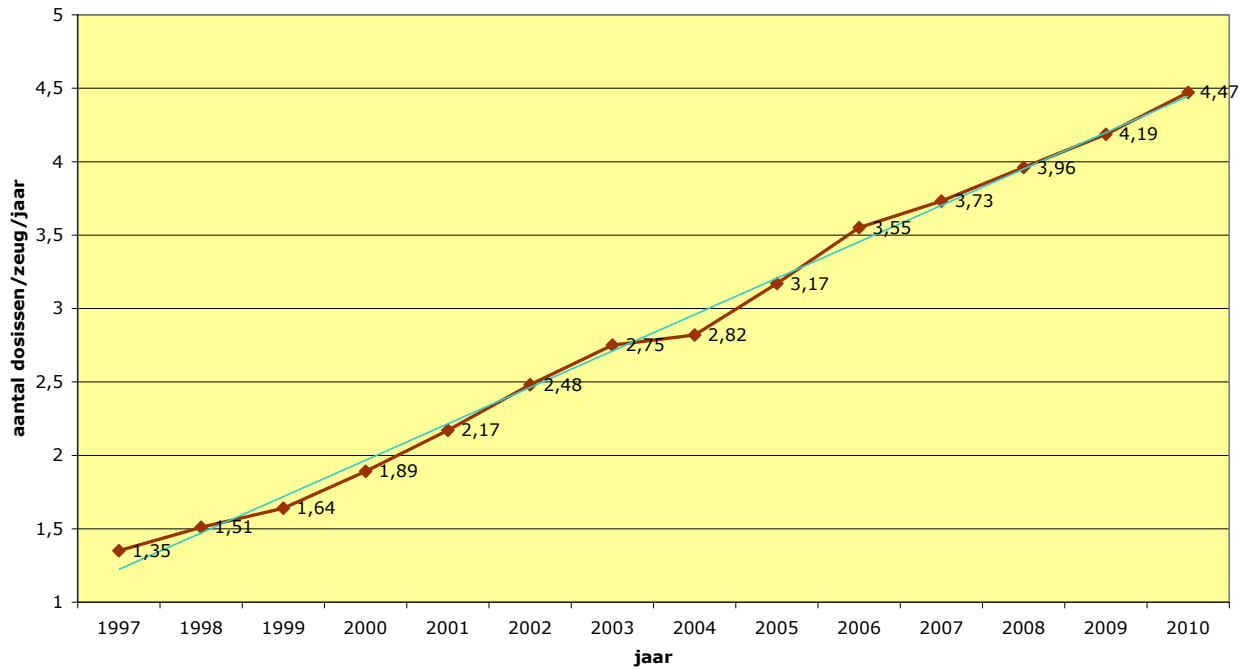
Figuur 16 geeft het aantal gebruikte dosissen weer ten opzichte van het totaal aantal zeugen in Vlaanderen.

Voor deze berekening wordt het aantal gebruikte dosissen gedefinieerd als de som van het aantal dosissen verkocht in het binnenland, het aantal dosissen gebruikt op het eigen bedrijf en de dosissen aangekocht in het buitenland.

Figuur 16 Evolutie van het aantal dosissen gebruikt sperma van 1997 tot 2010 in vergelijking met het aantal zeugen

Door de hogere spermaproductie en -gebruik en het licht afgenomen zeugenaantal, kan worden afgeleid dat per zeug, aanwezig in Vlaanderen, meer sperma wordt aangekocht op de erkende centra.

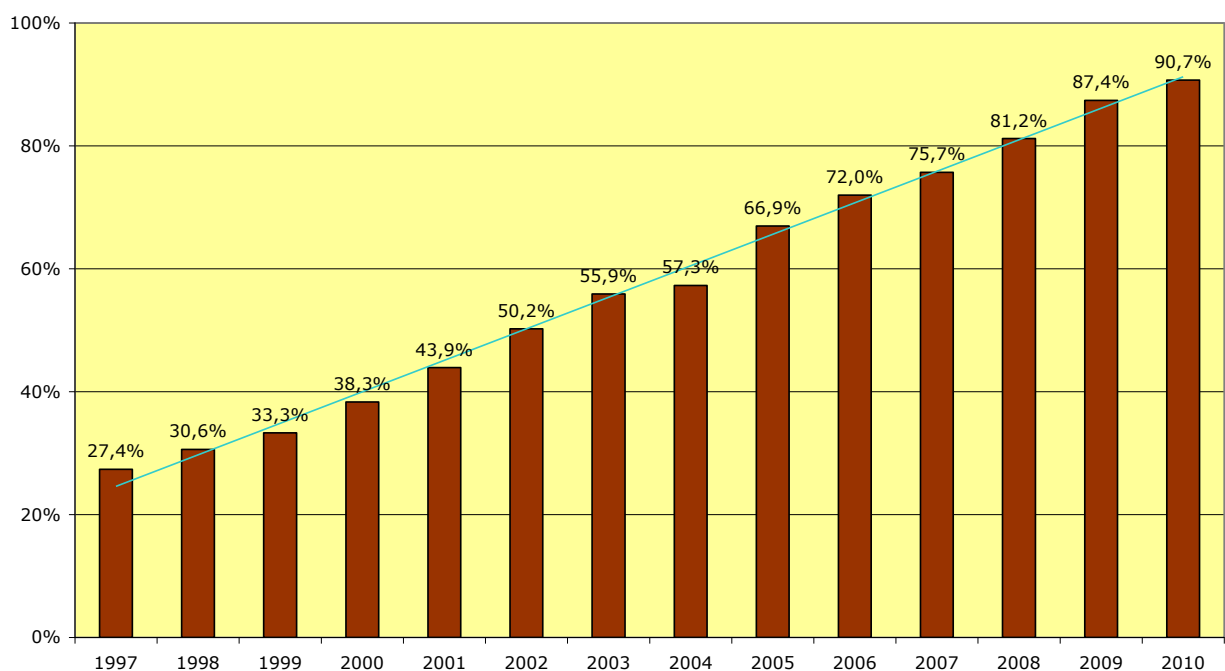

Figuur 17 Evolutie van het aantal dosissen sperma gebruikt per zeug in Vlaanderen

Rekening houdend met enkele foktechnische kengetallen kan berekend worden hoeveel procent van de zeugen geïnsemineerd wordt met sperma afkomstig van een erkend spermacentrum.

Hierbij wordt rekening gehouden met het aantal zeugen volgens de mei-telling, een worpindex van 2,2 per zeug/jaar, een herdekkingspercentage van 12% en 2 inseminaties per bronst.

Uit deze theoretische berekening kan worden afgeleid dat in 2010 meer dan 90% van de zeugen in Vlaanderen werd geïnsemineerd met sperma afkomstig van een erkend spermacentrum.

Figuur 18 *Theoretische berekening van het percentage zeugen geïnsemineerd met sperma afkomstig van een erkend spermacentrum van 1997 tot 2010*

5. Rol van het Departement Landbouw en Visserij

De Vlaamse overheid steunt de varkenssector die voor Vlaanderen zeer belangrijk is:

- door het erkennen van een vereniging voor het bijhouden van het stamboek van raszuivere fokvarkens, met name het Vlaams Varkensstamboek en van een onderneming voor het bijhouden van het register van hybride fokvarkens, met name Rattlerow Seghers;
- door het toezien op de correcte uitvoering van het fokprogramma door de erkende organisaties;
- door het subsidiëren van prestatieonderzoek van stamboekberen in de selectiemesterijen. Hier worden de beren via afstammelingen getest op voederconversie, karkaskwaliteit en groeisnelheid. De geteste beer krijgt een fokwaardeschatting. Dat cijfer geeft de varkenshouders een idee over de economische waarde van de nakomelingen van een beer. De resultaten van het selectiemesterijonderzoek worden om de twee maanden gepubliceerd op de website <http://www.vlaamsvarkensstamboek.be> en via de landbouwpers.

De afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling van het Departement Landbouw en Visserij volgt de correcte werking op van de erkende spermacentra. Minstens één keer per jaar bezoekt een ambtenaar van de afdeling deze centra. Daarbij voert hij volgende controles uit:

- bij de beren:
 - aanwezigheid van het fokkerijcertificaat en overeenstemming met de identificatie in het oor;
 - toelating tot de voortplanting, fokwaardeschatting en ander prestatieonderzoek, zoals de bedrijfsprestatietoets (BPT);
 - afwezigheid van erfelijke gebreken.
- bij de opgeslagen dosissen sperma:
 - de vermeldingen op het etiket: correcte identificatie van het spermacentrum en de donorbeer.

Vanaf 1 januari 2011 is het Fokkerijbesluit van 19 maart 2010 in werking getreden. De erkenning van de centra volgens dat nieuwe besluit is gebeurd bij ministerieel besluit van 18 november 2010 tot erkenning van centra ter uitvoering van artikel 59, §2. van het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de organisatie van de fokkerij van voor de landbouw nuttige huisdieren.

6. Besluit

In Vlaanderen zijn naar schatting 9 op de 10 geboren biggen afkomstig van een beer uit een erkend spermacentrum. Het gebruik van sperma uit de centra is continu gestegen sinds de start van de gegevensverzameling. Die ontwikkeling gaat gepaard met de schaalvergroting van de centra en met de toegenomen technische mogelijkheden om de kwaliteit van het sperma op te volgen tot op het niveau van de aangeleverde dosis.

De stijgende trend illustreert ook het toenemend belang van de genetische kwaliteit van de beren in de spermacentra, in het bijzonder voor de vleesvarkensproductie.

De uitbaters van de spermacentra leveren heel wat inspanningen om beren met de gewenste genetische eigenschappen in het centrum te brengen. De erkende fokkersvereniging die het stamboek van fokvarkens bijhoudt, verzamelt gegevens over die eigenschappen bij de aangesloten fokbedrijven en stelt ze ter beschikking van de kopers van fokmateriaal. Op die manier vormen de fokbedrijven een essentiële schakel voor de productie van vleesvarkens met de gewenste kwaliteit.

